

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Υμηττοῦ 47-51, 161 21 Καισαριανή. Τηλ. 210-72.24.123 FAX 210-72.23.584

(Internet) <http://www.imkby.gr> (e-mail) info@imkby.gr

Ἀριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/366

Ἐν Καισαριανῇ τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 2011

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 109η

Πρὸς

τοὺς Πανοσι(ολογι)ωτάτους, Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους

Πρεσβυτέρους,

τὸν Ἱεροκέρυκα καὶ τοὺς Ἐφημερίους,

τοὺς Εὐλαβεστάτους Διακόνους

τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἀγαπητοὶ Πατέρες καὶ Ἀδελφοί,

χαίρετε ἐν Κυρίῳ!

ροσεγγίζουμε τὴν Ἀγία καὶ Μεγάλη Ἑβδομάδα, ποὺ κορυφώνεται μὲ τὴν Σταύρωση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ στεφανώνεται ἀπὸ τὴν Ἀνάστασή Του. Θὰ ἐορτάσουμε τὸ Πάσχα Κυρίου, τὸ Πάσχα τῶν πιστῶν.

Ἐπειδὴ ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα εἶναι κορυφαία ἐορτὴ στὴν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας ὅσο καὶ στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν πιστῶν, ἐπιθυμοῦμε μὲ τὴν ἀνὰ χείρας Ἐγκύκλιό μας πρῶτον μὲν νὰ ἐπισημάνουμε λίγα γιὰ τὴν ἐορτὴ καὶ δεύτερον νὰ σᾶς δώσουμε ὁδηγίες γιὰ τὴν διακονία σας αὐτὴ τὴν Ἑβδομάδα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ἡ μελέτη μας γιὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα θὰ στραφεῖ σὲ τέσσερα ἐπὶ μέρους θέματα. Θὰ ἀναζητήσουμε τὴν προέλευση καὶ τὶς ρίζες τῆς ἑορτῆς. Στὴν συνέχεια θὰ ἐκθέσουμε τὸ νόημα ποὺ ἔδωσε ὁ Κύριός μας σὲ αὐτή. Τέλος θὰ ἀναφέρουμε πὼς βιώνουν οἱ Χριστιανοὶ τὴν ἑορτή.

Α΄. ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ - ΤΟ ΙΟΥΔΑΪΚΟ ΠΑΣΧΑ

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα στὴν οἰκονομία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καθιερώθηκε ἀπὸ τὸν Προφήτη καὶ Νομοθέτη Μωυσῆ γιὰ νὰ θυμοῦνται οἱ Ἰσραηλίτες, ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς ἐλευθέρωσε μὲ τὶς θαυμαστὲς ἐπεμβάσεις Του, ποὺ φανερώνουν τὴν προστασία καὶ πρόνοιά Του πρὸς αὐτούς, ἀπὸ τὴ δουλεία τους στὴν Αἴγυπτο, τὴν τυραννία καὶ καταδυνάστευση τῶν Αἰγυπτίων. Ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐπεμβάσεις ἡ πιὸ σημαντικὴ ἐκδηλώθηκε μὲ τὴν δεκάτη πληγὴ ποὺ ἐξαπολύθηκε κατὰ τῶν Αἰγυπτίων μὲ τὴν θανάτωση τῶν πρωτοτόκων (Ἐξόδου ια΄ ιβ΄).

Ἑορταζόταν τὴν νύχτα μὲ πανσέλληνο μετὰ τὴν ἑαρινὴ ἰσημερία, συγκεκριμένα τὴν 14ῃ πρὸς τὴν 15ῃ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ μηνὸς Νισάν. Ὅπως ὁ Κύριος ξαγρύπνησε τὴν νύχτα ἐκείνη γιὰ νὰ ἐλευθερώσει τὸν λαό Του ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἔτσι καὶ οἱ Ἰσραηλίτες ἔπρεπε νὰ γιορτάζουν ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ αὐτὴ τὴν νύχτα μὲ ὁλονύκτια ἀγρυπνία γιὰ νὰ τιμήσουν τὸν Κύριο (Ἐξόδου λβ΄ 42).

Κατὰ τὴν τελετουργία προσφερόταν θυσία ἓνα νεαρὸ ζῶο, ἑνὸς ἔτους. Τὸ σφάγιο ἔπρεπε νὰ εἶναι ἄρνι ἢ κατσίκι ἄρσενικὸ καὶ ἄρτιμελές (Ἐξόδου ιβ΄ 3-6).

Τὸ κρέας τοῦ θυσιαζομένου ζώου τρωγόταν ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες σὲ ἓνα σύντομο δεῖπνο, ὅπου οἱ συνδαιτυμόνες ἦταν ντυμένοι ἑτοιμοὶ γιὰ ταξίδι (Ἐξόδου ιβ΄ 4-12).

Κατὰ τὴν βρώση του δὲν ἔπρεπε νὰ σπάσει κανένα κόκαλό του (Ἐξόδου ιβ΄ 46).

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα ἀναδεικνύεται σὲ ἡμέρα ἀναμνήσεως τῆς ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ τῶν θαυμαστῶν ἐνεργειῶν τοῦ Κυρίου γιὰ τὴν προστασία τους καὶ τὴν πορεία τους πρὸς τὴν γῆ τῶν πατέρων τους. Θυμίζει, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπληξεν τοὺς Αἰγυπτίους καὶ «ἐρρύσατο» τοὺς πιστοὺς Του (Ἐξόδου ιβ΄ 26 καὶ ἐξῆς, ιγ΄ 8 καὶ ἐξῆς).

Αὐτὴ ἡ σημασία τῆς ἑορτῆς γίνεται πιὸ ἔντονα αἰσθητὴ στοὺς σημαντικοὺς σταθμοὺς τῆς ἱστορίας τῶν Ἰσραηλιτῶν:

1. Κατὰ τὴν παραμονή τους στὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ (Ἀριθμῶν θ΄).
2. Κατὰ τὴν εἴσοδό τους στὴν γῆ Χαναάν (Ἰησοῦς Ναυῆ ε΄).
3. Στὶς μεταρρυθμίσεις τοῦ Ἰουδαίου βασιλιᾶ Ἐζεκία περὶ τὸ 716 π. Χ. (Παραλειπομένων λ΄).

4. Σὲ αὐτὲς τοῦ Ἰουδαίου βασιλιᾶ Ἰωσία περὶ τὸ 622 π. Χ. (Δ' Βασιλειῶν κγ' 21 καὶ ἐξῆς).

5. Στὴν μετὰ τὴν ἐξορία ἐπάνοδο στὴν πατρίδα τους περὶ τὸ 515 π. Χ. (Ἑσδρα στ' 19-22).

Στὴν ἐορτὴ τοῦ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων ἢ τοῦ Νομικοῦ Πάσχα ἀναφέρεται τὸ κείμενο τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Βασιλείου Μ. Βέλλα (+) ἀπὸ τὴν μελέτη του «Ἑβραϊκὴ Ἀρχαιολογία» σελ. 206-212, ποὺ ἐπανεξέδωσε ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία» (1980 μ. Χ.).

Β'. ΕΟΡΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΖΥΜΩΝ

Στὴν διαδρομὴ τοῦ χρόνου, ἀπὸ τῆς θεσπίσεως τῆς ἐορτῆς καὶ μετὰ, ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα συνδέθηκε μὲ μία ἄλλη ἐορτὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν, διαφορετικὴ ὡς πρὸς τὴν προέλευσὴ της, ἀλλὰ παραπλήσια ὡς πρὸς τὸν χρόνο ποὺ ἐορταζόταν καὶ αὐτὴ, ὡς πρὸς τὴν ἐαρινὴ ἡμερομηνία της. Ἦταν ἡ ἐορτὴ τῶν Ἀζύμων (Ἑξόδου ιβ' 15-20 καὶ ιγ' 3-16)).

Ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα ἐορταζόταν τὴν νύχτα τῆς 14ης πρὸς τὴν 15ῃ τοῦ μηνὸς Νισάν. Ἡ ἐορτὴ τῶν Ἀζύμων ἐορταζόταν μία ἐβδομάδα ἀπὸ τὴν 15ῃ ἕως τὴν 21ῃ τοῦ ἰδίου μηνός.

Τὸ ὄνομα τῆς ἐορτῆς ὀφείλετο στὸ ὅτι οἱ Ἰσραηλίτες ἐπὶ μία ἐβδομάδα ἔτρωγαν ψωμὶ χωρὶς προζύμι, χωρὶς νὰ ἔχει φουσκώσει, νὰ ἔχει ἀρθεῖ, δηλαδὴ νὰ ὑψωθεῖ τὸ ζυμάρι. Ἀπὸ τὸ αἶρω, ποὺ σημαίνει ὑψώνω, προῆλθε καὶ τὸ ὄνομα ἄρτος. Γιὰ τὴν παρασκευὴ τῶν ἀζύμων ἀνακάτευαν τὸ ἀλεύρι μὲ τὸ νερὸ καὶ τὸ ἔψηναν ἀμέσως.

Οἱ Ἰσραηλίτες καθάριζαν, τὶς προηγούμενες ἡμέρες, τὴν οἰκία τους ἀπὸ τὸ παλιὸ προζύμι καὶ ἐπὶ μία ἐβδομάδα ἔτρωγαν ἄζυμα. Ἡ ἐορτὴ συμβόλιζε τὸν ἐξαγνισμὸ καὶ τὴν ἐτήσια ἀνανέωση τῆς ζωῆς τους.

Ὅπωςδήποτε ἡ ἰσραηλιτικὴ παράδοση συνέδεσε τὴν τελετουργία τῆς ἐορτῆς τῶν Ἀζύμων μὲ τὴν ἔξοδο τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο (Ἑξόδου κγ' 15· λδ' 18). Ἀνακαλοῦσε στὸ παρὸν τὴν βιαστικὴ ἀναχώρηση τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο τὸ βράδυ ἐκεῖνο, τόσο ξαφνικὰ ποὺ οἱ Ἰσραηλίτες χρειάστηκε νὰ πάρουν μαζί τους τὸ ζυμάρι τους προτοῦ ἀνεβεῖ (Ἑξόδου ιβ' 34, 39).

Στὰ λειτουργικὰ ἰουδαϊκὰ ἡμερολόγια οἱ ἐορτὲς τοῦ Πάσχα καὶ τῶν Ἀζύμων ἄλλοτε διακρίνονται, ὅπως π. χ. Λευιτικοῦ κγ' 5-8· Ἑσδρα στ' 19-22 καὶ Β' Παραλειπομένων λε' 16-19, ἄλλοτε συγχέονται μεταξύ τους, ὅπως π. χ. Δευτερονομίου ιστ' 1-8, Β' Παραλειπομένων λ' 1-13.

Γ'. Ο ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΙΝΕΙ ΝΕΟ ΝΟΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΟΡΤΗ

Ὁ Κύριός μας κατὰ τὴν ἑνσαρκὴ παρουσία Του ἐόρτασε τὴν ἐορτὴ τοῦ Πάσχα ὡς Ἰουδαῖος. Σταυρώθηκε καὶ πέθανε τὴν παραμονὴ τῆς ἐορτῆς, συνδέοντας τὴν θυσία τῆς ζωῆς Του μὲ τὴν πασχάλια θυσία τοῦ Ἀμνοῦ προσδίδοντας στὴν ἐορτὴ νέο χαρακτήρα καὶ νόημα.

Στὴν περίοδο ποὺ ἐορταζόταν τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκφώνησε λόγους καὶ ἔπραξε ἔργα ποὺ σιγά-σιγά ἄλλαξαν τὴν σημασία του.

Ἔτσι ἔχουμε τὸ Πάσχα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ, ποὺ δωδεκαετῆς παρέμεινε στὸν Ναὸ καὶ δὲν ἀκολούθησε τὴν μητέρα Του καὶ τοὺς ἄλλους προσκυνητές, ποὺ ἐπέστρεφαν στὰ σπίτια τους μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐορτῆς, ἐπειδὴ γνῶριζε πῶς εὐρίσκεται στὸ σπίτι τοῦ Πατέρα Του (Λουκᾶ β' 41-51).

Ὁ Κύριος πρόβαλε τὸ Πάσχα τοῦ νέου Ναοῦ, ὅπου ὁ Ἰδιος καθάρισε τὸ προσωρινὸ ἱερὸ καὶ ἀνάγγειλε τὴν καθιέρωση τοῦ ὀριστικοῦ, ποὺ εἶναι τὸ ἀναστημένο Σῶμα Του (Ἰωάννου β' 13-23, α' 14, 51 καὶ δ' 21-24).

Εἰσήγαγε τὸ Πάσχα τοῦ πολλαπλασιασμένου Ἄρτου, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι ἡ σὰρκα Του, ποὺ θὰ τὴν προσφέρει ὡς θυσία «ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς» (Ἰωάννου στ' 51). Ὁ Ἄρτος «ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος, ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος».

Προπάντων καθιέρωσε τὸ Πάσχα τοῦ νέου Ἀμνοῦ, ὅπου ὁ Ἰδιος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πῆρε τὴν θέση τοῦ σφαγίου. Ἐγκαινίασε τὸ νέο πασχάλιο δεῖπνο καὶ πραγματοποίησε τὴν δική Του ἔξοδο (Λουκᾶ θ' 31) ἀπὸ αὐτὸ τὸν ἁμαρτωλὸ κόσμον στὴν Βασιλεία τοῦ Πατρός (Ἰωάννου ιγ' 1).

Στὸ τελευταῖο δεῖπνο ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ἔστω καὶ ἂν ἔγινε τὴν παραμονὴ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα, ἔδωσε πασχάλιο χαρακτήρα ἐγκαινιάζοντας τὸ νέο Πάσχα, τὸ Πάσχα τῶν χριστιανῶν.

Πάνω στὶς τυπικὲς εὐλογίες ποὺ ἀπευθύνονταν κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πασχαλίου δείπνου στὸν ἄρτο καὶ στὸν οἶνο ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἵδρυσε τὸ Μυστήριό τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Προσφέροντας ὡς βρώση τὸ Σῶμα Του καὶ ὡς πόση τὸ Αἷμα Του, παρουσίασε τὸν θάνατό Του ὡς τὴν θυσία τοῦ Πάσχα, τῆς ὁποίας εἶναι ὁ νέος Ἀμνός.

Κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη, ἡ θυσία τοῦ ἁμνοῦ στὸν Ναὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ (Ἰωάννου ιη' 28 καὶ ιθ' 14, 31, 43) συνέπεσε μὲ τὸν σταυρικὸ θάνατο τοῦ ἀληθινοῦ πασχαλίου θύματος (Ἰωάννου ιθ' 36) τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Γι' αὐτὸ ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει αὐτὴ τὴν μαρτυρία γράφοντας:

«Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός» (πρὸς Κορινθίους Α' ε' 7).

Δ'. ΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΠΑΣΧΑ

Στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα βιώνεται κατὰ τρεῖς τρόπους:

1. Τὸ Πάσχα τῆς Κυριακῆς

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀφοῦ σταυρώθηκε τὴν παραμονὴ ἑνὸς Σαββάτου (Μάρκου ιε' 42, Ἰωάννου ιθ' 31) ἀναστήθηκε τὴν ἐπομένη τοῦ ἴδιου αὐτοῦ Σαββάτου, τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδας (Μάρκου ιστ' 2).

Αὕτῃ τὴν πρώτη ἡμέρα οἱ Ἀπόστολοι ξαναεῖδαν τὸν Κύριό τους ἀναστημένο, ποὺ τοὺς ἐμφανίσθηκε στὴν δάρκεια ἑνὸς δείπνου, ποὺ ἦταν ἐπανάληψη τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου (Λουκᾶ κδ' 30, 42 καὶ ἐξῆς, Μάρκου ιστ' 14, Ἰωάννου κ' 19-26, καὶ 1-14 Πράξεων α' 4).

Τὴν πρώτη αὕτῃ ἡμέρα τῆς ἐβδομάδας, καθιερώθηκε ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ, νὰ πραγματοποιοῦνται οἱ συνάξεις τῶν Χριστιανῶν γιὰ τὸν τεμαχισμό τοῦ ἄρτου (Πράξεων κ' 7, Α' Κορινθίους ιστ' 2), δηλαδὴ τὴν ἐπιτέλεση τῆς θείας Λειτουργίας.

Αὕτῃ ἡ ἡμέρα σύντομα ἔλαβε ἓνα νέο ὄνομα. Ὀνομάσθηκε ἡ Ἡμέρα τοῦ Κυρίου, ἡ Κυριακὴ (Ἀποκαλύψεως α' 10).

Ἡ ἡμέρα αὕτῃ ἔκτοτε θυμίζει στοὺς Χριστιανοὺς τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Τὸ Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, ποὺ τελεῖται σὲ αὕτῃ καὶ εἶναι πασχαλίον δείπνο τοὺς ἐνώνει μαζί Του. Ἡ ἡμέρα αὕτῃ στρέφει τὸν νοῦ τους στὴν ἑνδοξὴ ἔλευσὶ Του (πρὸς Κορινθίους Α' ια' 26).

2. Τὸ ἐτήσιο Πάσχα

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Πάσχα τῆς Κυριακῆς, καθιερώθηκε γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς ἓνας ἐτήσιος ἐορτασμός τοῦ Πάσχα, ποὺ προσέδωσε νέο περιεχόμενο στὸ Ἰουδαϊκὸ Πάσχα. Οἱ Ἰουδαῖοι τὸ Πάσχα ἐόρταζαν τὴν ἀπελευθέρωσή τους ἀπὸ τὸν ξένο ζυγὸ καὶ περίμεναν ἓναν Μεσσία, ἐθνικὸ ἀπελευθερωτὴ. Οἱ χριστιανοὶ τὸ Πάσχα ἐορτάζουν τὴν ἀπελευθέρωσή τους ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὸ θάνατο, ἐνώνονται μὲ τὸν σταυρωμένο καὶ ἀναστημένο Χριστὸ γιὰ νὰ μοιρασθοῦν μαζί Του τὴν αἰώνια ζωὴ καὶ στρέφουν τὴν ἐλπίδα τους στὴν ἑνδοξὴ ἔλευσὶ Του γιὰ νὰ τοὺς παραλάβει στὴν βασιλεία τοῦ Πατέρα Του (Ἰωάννου ιδ' 3).

Σὲ αὕτῃ τὴν νύχτα, ποὺ λάμπει στὰ μάτια τῶν πιστῶν σὰν ἡμέρα, γιὰ νὰ προετοιμάσουν τὴν συνάντησή τους στὴν τέλεση τῆς θείας Εὐχαριστίας μὲ τὸν Ἄμνὸ τοῦ Θεοῦ ποὺ βαστᾷ καὶ σηκώνει ἐπάνω Του τὶς ἁμαρτίες τοῦ κόσμου,

διαβάζεται τὸ κείμενο τοῦ ἀποστόλου Πέτρου (Πέτρου Α' α' 13-25), ποὺ ἀποτελεῖ τὴν χριστιανικὴ ἐμβάθυνση τῆς διηγήσεως τῆς Ἑξόδου. Οἱ πιστοὶ ποὺ ὡς βαπτισμένοι ἀποτελοῦν τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ στὴν ἐξορία (στ' 17) πορεύονται, μὲ τὴν μέση ζωσμένοι (στ' 13) ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τὸ κακό, πρὸς τὴν ἐπαγγελμένη Γῆ τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τοὺς πιστοὺς, ὅτι, ἀφοῦ ὁ Χριστός, τὸ πασχάλιό τους θῦμα θυσιάστηκε, πρέπει νὰ ἐορτάσουν ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τὶς ἁμαρτωλὲς συνήθειες, ποὺ χαρακτηρίζονται κατὰ τὴν ἐπίδραση τῆς ἰουδαϊκῆς ἐορτῆς ὡς παλὶὸ προζύμι τῆς «κακίας καὶ πονηρίας», νὰ ἐορτάσουν ὡς ἄζυμοι, στὴν πραγματικότητα μὲ ζωὴ «εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας», (πρὸς Κορινθίους Α' ε' 6 καὶ ἐξῆς).

Μαζί μὲ τὸν Χριστὸ ζοῦν προσωπικὰ τὸ μυστήριον τοῦ Πάσχα, πεθαίνοντας ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία, ἀναστημένοι σὲ μία νέα ζωὴ (πρὸς Ρωμαίους στ' 3-11, πρὸς Κολοσσαεῖς β' 12).

Γι' αὐτὸ ἡ ἐορτὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ πολὺ νωρὶς, συνδέεται μὲ τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, ποὺ εἶναι ἡ πρώτη Ἀνάσταση τῶν πιστῶν (Ἀποκαλύψεως κ' 5) στοὺς ὁποίους ἀναβιώνει τὸ πασχάλιον Μυστήριον (πρὸς Ρωμαίους στ' 3-11).

3. Τὸ ἐσχατολογικὸ Πάσχα

Τὸ πασχάλιον Μυστήριον θὰ τερματισθεῖ γιὰ τοὺς χριστιανοὺς μὲ τὸν θάνατον, τὴν Ἀνάστασιν, τὴν συνάντησίν τους μὲ τὸν Κύριον Ἰησοῦ Χριστό. Τὸ ἐπίγειον Πάσχα ἐτοιμάζει γι' αὐτοὺς αὐτὸ τό «ὕστατον» πέρασμα, αὐτὸ τὸ Πάσχα τῶν ἐσχάτων.

Πράγματι μὲ τὴν λέξη Πάσχα οἱ πιστοὶ δὲν ἐννοοῦν μόνον τὸ μυστήριον τοῦ Θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὔτε καὶ τὴν ἐβδομαδιαία ἢ ἐτήσια συμμετοχὴ τους στὸ Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὡς Πάσχα ἐννοεῖται κυρίως ἡ συμμετοχὴ τους στὸ δεῖπνον τῆς Βασιλείας, τὸ οὐράνιον συμπόσιον πρὸς τὸ ὁποῖο πορεύονται ὅλοι.

Ἡ Ἀποκάλυψη ὑψώνει τὰ μάτια τῶν πιστῶν πρὸς τὸ ἐσφαγμένο Ἀρνίον, τὸν σημαδεμένο ἀκόμη ἀπὸ τὸ μαρτύριόν Του Ἀμνό, ἀλλὰ ζωντανό, ὄρθιον, δυνατὸ καὶ ἔνδοξο. Περιβεβλημένος μὲ δόξα προσελκύει κοντὰ Του τοὺς μάρτυρές Του (Ἀποκαλύψεως ε' 6-11, ιβ' 11).

Σύμφωνα μὲ τὰ ἴδια Του τὰ λόγια ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πραγματοποίησε ἀληθινὰ τὸ Πάσχα μὲ τὴν εὐχαριστιακὴ προσφορὰ τοῦ Θανάτου Του, μὲ τὴν Ἀνάστασίν Του, μὲ τὸ ἀκατάπαυστον Μυστήριον τῆς θυσίας Του καὶ τέλος μὲ τὴν Ἑλευσὴ Του (Λουκᾶ κβ' 16), ποὺ θὰ μᾶς συνάξει γιὰ τὴν χαρὰ τοῦ αἰώνιου συμποσίου στὴν βασιλεία τοῦ Πατέρα Του (Ματθαίου κστ' 29).

Στὴν διαμόρφωση καὶ ἐξέλιξη τῆς ἐορτῆς τοῦ Χριστιανικοῦ Πάσχα ἀναφέρεται ἡ μελέτη τοῦ κ. Παναγιώτου Σκαλτσῆ, Ἐπίκουρου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ποὺ δημοσιεύθηκε στὸν τόμο τῶν Πρακτικῶν τοῦ Η΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου μέ θέμα «Χριστιανικὸ Ἑορτολόγιο» σελ. 99-125.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Στὴν συνέχεια θὰ ἐπαναλάβουμε τὶς ὁδηγίες ποὺ ἔχουμε δώσει γιὰ τὴν διακονία μας αὐτὲς τὶς σεβάσμιες καὶ ἱερὲς ἡμέρες, ποὺ εἶναι μοναδικὲς καὶ προσελκύουν τοὺς πιστοὺς στὶς αὐλὲς τοῦ Κυρίου.

Στὴν λειτουργικὴ φυλλάδα ποὺ ἐκδίδει ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία», μὲ εἰσαγωγὴ καὶ σχόλια τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Κωνσταντίνου Παπαγιάννη, καταγράφονται τυπικὲς διαταξεῖς καὶ θεολογικὰ σχόλια γι' αὐτὲς τὶς ἡμέρες, ποὺ πρέπει νὰ μελετήσετε ἐπισταμένως.

Α΄. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος τῶν ἱερῶν Ναῶν πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ὅλο κλίμα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας, δηλαδὴ κατανυκτικὸς καὶ πένθιμος.

2. Τὰ καλύμματα τῆς ἁγίας Τραπέζης νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι τὸ πέρας τῶν Μεγάλων Ὁρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πένθιμα.

3. Ὁ φωτισμὸς τῶν ἱερῶν Ναῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἑσπερινῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγοστός. Δέν ταιριάζουν ἄπλετες φωτοχυσίες μὲ τὸν κατανυκτικὸ χαρακτήρα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας. Τὸ ὀλιγοστὸ καὶ μελιχρὸ φῶς, μαζὶ μὲ τὴν τρεμάμενη φλόγα τῶν κανδηλιῶν καὶ τῶν κεριῶν συντελοῦν στὴν αὐτοσυγκέντρωση τῶν πιστῶν.

4. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ ἀποδίδονται ἀπὸ τοὺς κ. κ. Ἱεροψάλτες μὲ προσοχή, σύμφωνα μὲ τὰ μουσικὰ βιβλία καὶ χωρὶς ἔντονους λαρυγγισμοὺς καὶ ἐπιδείξεις. Πρόκειται γιὰ μέλη καθιερωμένα, ποὺ πρέπει νὰ ψάλλονται κατὰ τὸ ἥθος καὶ ὕφος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Συστήσατε στοὺς Ἱεροψάλτες, νὰ μελετήσουν τὰ μέλη αὐτά, ὥστε νὰ ἀποφεύγουν ἀπαράδεκτους αὐτοσχεδιασμούς. Τὰ μέλη ψάλλονται οὔτε πολὺ ἀργά, οὔτε πολὺ γρήγορα. Ἡ μεσότης εἶναι ἡ εὐπρόσδεκτος ἐνδεδειγμένη πρακτικὴ. Μερικὰ μέλη π.χ. τὸ «Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται...», τὸ «Τὸν Νυμφῶνά Σου βλέπω...» κλπ. εἶναι πολὺ γνωστὰ στὸ ἐκκλησίασμα, καὶ τὰ συμφάλλει μὲ τοὺς χοροὺς τῶν Ἱεροψαλτῶν. Συστήσατε στοὺς Ἱεροψάλτες νὰ διευκολύνουν τὸν λαὸ στὴν συμφαλμωδία καὶ νὰ ἀποφεύγουν μουσικὲς γραμμὲς ἄγνωστες στοὺς πιστοὺς ποὺ συμφάλλουν. Ἡ συμφαλμωδία δημιουργεῖ κατάνυξη καὶ

ἐμπειρία συμμετοχῆς στὴν προσευχὴ καὶ στὴν λατρεία. Βοηθήσατε τὸν λαό μας νὰ συμμετέχει σ' αὐτὴ καὶ μὴν τὸν ἀγνοεῖτε. Δικαιοῦται μιὰ καλὴ μεταχείριση.

5. Δέν νομίζω, ὅτι χρειάζεται νὰ τονίσω, πὼς δέν δικαιολογεῖται καμμία βιασύνη στὶς ἱερές Ἀκολουθίες τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδᾳ. Κανένα τροπάριο δέν πρέπει νὰ παραλειφθεῖ χάριν δῆθεν συντομίας. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ ψάλλονται δῖς. Αὐτὸ νὰ τηρηθεῖ. Οἱ πιστοὶ κρατοῦν βιβλία στὰ χέρια τους καὶ παρακολουθοῦν τὰ ψαλλόμενα μέλη. Ἐὰν παραλείψετε κάποιο, θὰ γίνῃ ἀντιληπτό, θὰ σκανδαλίσετε καὶ θὰ ἐπικριθεῖτε. Ἄλλωστε δέν θὰ κερδίσετε χρόνο. Μία φορὰ τὸν χρόνο ψάλλονται αὐτά. Κάθε παράλειψη προδίδει ἑλλειψη εὐλάβειας, καὶ ἀκόμη διάθεση περιφρονήσεως πρὸς τὴν προσευχή, ἐπειδὴ κάθε ἱερὴ Ἀκολουθία εἶναι μία προσευχή. Καὶ ἡ προσευχὴ πρέπει νὰ γίνεται μὲ φόβο Θεοῦ.

Κανονικὰ κάθε ἱερὴ Ἀκολουθία Νυμφίου διαρκεῖ 2 ὥρες. Ἡ Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν 4 ὥρες. Συμβουλευθεῖτε τὸ ἰσχύον Ὁρολόγιο Πρόγραμμα τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μας. Γιὰ τὴν τήρηση ἐπακριβῶς τοῦ ὥραριου ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τὴν εὐθύνη φέρουν οἱ Ἐφημέριοι τῶν Ἱερῶν Ναῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ συνεννοοῦνται οἱ Ἱεροψάλτες.

6. Τὰ ἀναγνώσματα κατὰ τὶς ἱερές Ἀκολουθίες εἶναι πολλὰ καὶ πρέπει νὰ διαβάζονται μὲ τρόπο ποὺ νὰ διευκολύνει τὴν κατανόησή τους. Τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, οἱ προφητεῖες, οἱ ψαλμοί, ὅλα διαβάζονται. Τόσο οἱ Ἱερεῖς ὅσο καὶ οἱ Ἱεροψάλτες, ἐπιβάλλεται νὰ προσέξουν πολὺ στὴν καλὴ καὶ κατ' ἐννοια ἀπόδοση τῶν ἱερῶν κειμένων. Ὅπου ὁ Ἱεροψάλτης δέν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀναγνώσει σωστά, ἅς ἀφήσει τὸ ἔργο αὐτὸ σὲ ἄλλο ἐνορίτη ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ ἐπιτελέσει ὀρθά.

Διευκολύνει τὴν τέλεση τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν νὰ ὑπάρχει τακτικὸς Ἀναγνώστης, μὲ σωστὴ ἄρθρωση λόγου καὶ ἀνάγνωση. Ὑπάρχουν στὶς Ἑνορίες μας Χριστιανοί, ποὺ ἔχουν προϋποθέσεις γι' αὐτὴ τὴν διακονία. Βοηθήσατέ τους νὰ καταρτισθοῦν καὶ ἐνθαρρύνάτε τους νὰ ἀναλάβουν τὴν ὑπεύθυνη αὐτὴ διακονία.

7. Οἱ κ. κ. Ἐκκλησιαστικοὶ Ἐπίτροποι καλοῦνται νὰ συμβουλευθοῦν τὸν Ἱερέα τους γιὰ κάθε λεπτομέρεια, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν τήρηση τῆς τάξεως μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Πολλὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη ἐπέμβασή τους καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη πρόβλεψη. Ὁ Ἱερέας δέν πρέπει νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ ἅγιο Βῆμα, ντυμένος μάλιστα μὲ τὰ ἱερὰ ἄμφια, γιὰ νὰ διασχίζει τὸν ναό, νὰ μεταβαίνει στὸ παγκάρι, νὰ δίνει ὁδηγίες ἢ νὰ διορθώνει ἀταξίες. Αὐτὸ ἀπα-

γορεύεται ἀπολύτως. Τό καθήκον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων εἶναι, νὰ κατευθύνουν τοὺς ἐκκλησιαζομένους μὲ εὐγένεια πρὸς τίς θέσεις τους, νὰ προλαμβάνουν κάθε ἀταξία, νὰ ἐπιβλέπουν τὰ παιδιὰ καὶ νὰ ἐπιλαμβάνονται τῆς ἀντιμετωπίσεως κάθε ζητήματος, ποὺ δημιουργεῖται ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια, ποὺ τελοῦνται οἱ ἱερὲς Ἀκολουθίες. Μὲ καλὸ τρόπο, χωρὶς φωνές, χωρὶς θυμοὺς καὶ ἔριδες, νὰ προσφέρουν τίς καλὲς ὑπηρεσίες τους στὴν εὐταξία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ.

8. Ἡ ἐξασφάλιση περισσοτέρων καθισμάτων γιὰ τίς ἡμέρες αὐτὲς εἶναι εὐλόγος. Ἡ ὀρθοστασία εἶναι γιὰ τοὺς ὅλους σκληρὴ δοκιμασία.

9. Ὅ,τι θέλετε νὰ πεῖτε στοὺς Ἱεροψάλτες, στοὺς Ἐπιτρόπους καὶ στοὺς Νεωκόρους φροντίσατε νὰ τὸ πεῖτε πρὶν ἀπὸ τὴν ἑναρξὴ τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Συνεννοηθεῖτε ἐγκαίρως, ὥστε νὰ ἀποφεύγονται ἄσκοπες κινήσεις, φωνασκίες καὶ παρατηρήσεις κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας.

10. Ἡ τάξη τῶν Ἀρχιερατικῶν χοροστασιῶν στὶς τελούμενες ἱερὲς Ἀκολουθίες αὐτῆς τῆς ἐβδομάδας, παρατίθεται σὲ Παράρτημα τῆς λειτουργικῆς φυλλάδας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, ποὺ καταρτίσθηκε ἀπὸ τὸν Πρωτοπρεσβύτερο κ. Κωνσταντῖνο Παπαγιάννη στὴν ἔκδοση τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», γιὰ νὰ λάβετε γνώση καὶ νὰ ἐνημερώσετε καὶ τοὺς Ἱεροψάλτες.

11. Γιὰ τὴν διευκόλυνση τῶν πιστῶν ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη ἐκδίδει Πρόγραμμα τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Τοῦτο θὰ διανεμηθεῖ ἀπὸ τὸ παγκάρι τὴν Ε΄ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν. Αὐτονόητο βέβαια εἶναι, ὅτι πρέπει νὰ τηρεῖται μὲ ἀκρίβεια ἡ ἀναγραφόμενη ὥρα ἐναρξέως καὶ λήξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

12. Γιὰ τὴν πνευματικὴ καλλιέργεια τῶν πιστῶν θὰ διανεμηθοῦν·

α'. Τὴν Κυριακῇ τῶν Βαΐων τὸ βιβλιδάριο· «Ἡ ζωοποιὸς νέκρωσις».

β'. Τὴν Κυριακῇ τοῦ Πάσχα τὸ «Μήνυμά μας γιὰ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Β'. ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Ἀκολουθίες Νυμφίου

Εἰσερχόμαστε στὴν ἐπισήμανση εἰδικῶν θεμάτων τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν αὐτῆς τῆς ἐβδομάδας.

α'. Στό «Ἐπακοῦσαι σου Κύριος...» ποὺ ἀπαγγέλλεται ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστη ἀργῶς καὶ ἐμμελῶς -δηλαδὴ ὅπως ὁ Ἀπόστολος- ὁ Ἱερέας μὲ μῶβ ἢ μαῦρο ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο θυμιάζει μὲ τό «κατζίον» τὴν ἁγία Τράπεζα, τὶς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου καὶ τὸν λαό. Προπορεύονται αὐτοῦ δύο παιδιὰ μὲ λαμπάδες, ποὺ πρέπει νὰ γνωρίζουν καλὰ τὴν διαδρομὴ ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν μέσα στὸν Ναό, ὥστε νὰ μὴν δημιουργεῖται σύγχυση. Ὁ Ἱερέας πρέπει νὰ τὰ διδάξει πῶς καὶ ποῦ θὰ σταθοῦν.

Τὸ θυμιάτισμα μὲ τό «κατζίον» θέλει τέχνη. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχετε, πρέπει νὰ ἐξασκηθεῖτε. Ὁ Ἱερέας κινεῖ ρυθμικὰ καὶ ἤρεμα τό «κατζίον» κáνοντας τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ὥστε νὰ ἀκούγεται ὁ ἥχος τῶν κωδωνίσκων χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖ.

β'. Τὸ ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων γίνεται ἡ λιτανεία τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου, ὡς ἐξῆς· Στὴν εἰκόνα τοποθετοῦνται ἐγκαίρως πρὸ τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας 3 κεριά. Αὐτὰ ἀνάβονται πρὸ τῆς λιτανείας. Μόλις ὁ Ἱεροψάλτης ἀρχίσει νὰ ψάλει τό «Ἰδού, ὁ Νυμφίος ἔρχεται...» ὁ Ἱερέας, φορώντας φαιλόνιο, ἀφοῦ προηγουμένως θυμιάσει τὴν ἱερὰ Εἰκόνα ἢ ὁποῖα εὐρίσκεται στὴν ἁγία Τραπέζα, τὴν ἀναλαμβάνει στὰ χέρια του, τὴν ἐπιδεικνύει πρὸς τὸν λαό, καὶ προπορευομένων λαμπαδούχων, ἐξαπτερύγων καὶ τοῦ θυμιατοῦ, ἀρχίζει νὰ τὴν λιτανεύει κινούμενος ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς ἁγίας Τραπέζης, πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ γύρω ἀπὸ αὐτή, κατευθύνεται πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα καὶ ἐξερχόμενος διασχίζει λιτανευτικὰ καὶ ἀργὰ ὅλο τὸν ἱερὸ Ναὸ τὸ δεξιὸ καὶ ἀριστερὸ κλίτος. Πρὸς διευκόλυνση τῆς πορείας τῆς λιτανείας πρέπει νὰ διδάξετε εἴτε τὰ παιδιὰ εἴτε ἓνα Ἐκκλησιαστικὸ Ἐπίτροπο, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ προπορεύεται. Οἱ λοιποὶ Ἐφημέριοι ποὺ εἶναι παρόντες στὴν ἱερὰ Ἀκολουθία, αὐτοὶ ἀκολουθοῦν τὴν λιτανεία φοροῦντες τὰ ἄμφια, ἀσκεπεῖς, κρατοῦντες ἀναμμένη λαμπάδα. Ὁ Ἱερέας μὲ τὴν εἰκόνα περιέρχεται τὸν Ναὸ καὶ ὅταν φθάσει στὸν Σολέα τὴν ἀποθέτει στὸ δισκέλιο ποὺ ἔχει ἐν τῷ μεταξὺ τοποθετηθεῖ ἐκεῖ. Τὴν θυμιάζει, καὶ ἀφοῦ κάνει 3 μετάνοιες, τὴν προσκυνεῖ, καὶ ἀποχωρεῖ στὸ ἅγιο Βῆμα.

Τὸ προσκύνημα τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς θὰ γίνῃ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Ἐντεταλμένοι ἄνδρες θὰ πρέπει νὰ φυλάσσουν

τις εισόδους τοῦ Σολέα ἐμποδίζοντας τοὺς πιστοὺς νὰ δημιουργήσουν ἀταξία καὶ ἀκαταστασία. Ὑποχρεοῦμαστε νὰ καταρτίσουμε τοὺς πιστοὺς νὰ ἀποκτήσουν λειτουργικὴ ἀγωγή καὶ «πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος» (πρὸς Τιμόθεον Α' γ' 15).

Οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ μάθουν, ὅτι προηγεῖται ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἡ κοινὴ προσευχή, ποὺ δὲν πρέπει νὰ ἐνοχλεῖται καὶ ἔπεται ἡ προσκύνηση τῶν εἰκό-νων.

Μετὰ τὴν ἱερὰ Ἀκολουθία, τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ στὴν οἰκεία θέση στὴν εἴσοδο τοῦ κυρίως Ναοῦ, ὥστε νὰ προσκυνοῦν οἱ πιστοὶ προσερχόμενοι στὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες τὶς ἐπόμενες ἡμέρες, χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦν.

Στοὺς ἱεροὺς Ναοὺς ποὺ θὰ χοροστατήσουμε σὲ ἱερὰ Ἀκολουθία Νυμφίου, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα πρέπει νὰ εὑρίσκεται στὸν Σολέα γιὰ νὰ προσκυνήσουμε στό «Αἰνεῖτε...».

γ'. Τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ὁρθρῶν διαβάζεται ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη εὐκρινῶς καὶ μὲ ἔννοια. Ἀπαγορεύουμε τὴν ψαλτὴ ἀπόδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος, διαρκούσης τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας. Ψάλλονται τὸ 12ο Εὐαγγέλιο τῆς Ἀκολουθίας τῶν Ἀχράντων Παθῶν, τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀποκαθηλώσεως, γιὰ νὰ δοθεῖ ἀρκετὸς χρόνος στὴν Ἀποκαθήλωση τοῦ Ἑσταυρωμένου καὶ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ὁ Ἱερέας ἀναγινώσκοντας μὲ κατάνυξη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο φέρει ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο. Ὁ Διάκονος, κατὰ μὲν τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες τοῦ Νυμφίου στέκεται δεξιὰ τοῦ Ἱερέα ποὺ ἀπαγγέλλει ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, κατὰ δὲ τὶς Προηγιασμένες ἀπαγγέλλει αὐτὸς τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο ἀπὸ τὸν Ἀμβωνα.

δ'. Στὴν Θ' ὥδῃ τοῦ Κανόνος ὁ Ἱερέας ἢ ὁ Διάκονος, θυμιάζει κανονικὰ μὲ τὸ σύνηθες θυμιατό.

ε'. Στό «Αἰνεῖτε...» τῶν Αἰνῶν, ὅπου χοροστατεῖ Ἀρχιερέας, κατέρχεται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερατικὸ θρόνο καὶ προσκυνεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου ἢ ὁποία εὑρίσκεται στὸν Σολέα. Πρὸς τοῦτο ἐγκαίρως, καὶ ἐνῶ ψάλλεται τό «Πᾶσα πνοή...», ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Βῆμα ὁ Ἀρχιδιάκονος μὲ τρικέρι καὶ ὁ β' διάκονος μὲ δικέρι καὶ στέκονται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου. Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ ὅλοι οἱ συμμετέχοντες στὴν ἱερὰ Ἀκολουθία Πρεσβύτεροι ποιήσαντες σχῆμα. Μόλις ὁ Πρωτοψάλτης τελειώσει τό «Πᾶσα πνοή ...» ἀρχίζει ὁ Λαμπαδάριος τό «Αἰνεῖτε...» σὲ ἀργὸ μέλος Ἰακώβου τοῦ Πρωτοψάλτου. Τότε ὁ Ἀρχιερέας κατέρχεται ἀργὰ ἀπὸ τὸν θρόνο καὶ προπο-

ρευομένων τῶν Διακόνων κατευθύνεται πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου καὶ προσκυνεῖ αὐτὴν κάνοντας τρεῖς μετάνοιες. Τελειώνοντας τὴν προσκύνηση, λαμβάνει τὸ τρικέρι καὶ ἀρχίζει νὰ εὐλογεῖ τὸν λαό, τοῦ δεξιοῦ Ἱεροψάλτου ψάλλοντος ἥπια τό «*Εἰς πολλά ἔτη*». Ἐπιστρέφει στὸν θρόνο σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὸ τέλος τοῦ «*Αἰνεῖτε...*». Τότε οἱ Ἱερεῖς ποιήσαντες σχῆμα, μεταβαίνουν πρὸ τῆς Εἰκόνας, κάνουν 3 μετάνοιες, προσκυνοῦν ἀνὰ δύο, κάνουν ἄλλες 3 μετάνοιες καὶ ἀφοῦ ἔρθουν πρὸ τοῦ θρόνου ποιοῦν σχῆμα καὶ ἀπέρχονται στὸ ἅγιο Βῆμα.

στ'. Τὰ τροπάρια τῶν Αἰνῶν, τέσσερα τὸν ἀριθμό, ψάλλονται, ὡς ὀρίζει τὸ «*Τυπικόν*» ὅλα χωρὶς περικοπές. Ὅπου πρέπει νὰ ψαλοῦν δύο φορές, νὰ ψαλοῦν, ὡς προελέχθη.

ζ'. Τὸ κήρυγμα γίνεται συνήθως μετὰ τὰ «*Πληρωτικά*» καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ «*Ἀπόστιχα*». Εὐνόητον, ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγόλεπτο, σὲ τόνο ἥπιο, χωρὶς ρητορισμοὺς καὶ ἔντονες φωνές, ἐποικοδομητικό, ἐπίκαιρο καὶ κατανυκτικό. Χρειάζεται ἔμπνευση, βίωμα, θεολογικὴ κατάρτιση, προσευχὴ καὶ προετοιμασία.

2. Προηγιασμένες

Τὸ πρωῒ τῆς Μεγάλης Δευτέρας, Μεγάλης Τρίτης καὶ Μεγάλης Τετάρτης τελοῦνται Προηγιασμένες. Κατ' αὐτὰς καλὸ εἶναι νὰ προτρέψετε μὲ ἀνακοινώσεις νὰ κοινωνήσουν τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ οἱ ἀσθενεῖς. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ σχετικὴ ἐνημέρωση τῶν πιστῶν ἐγκαίρως.

3. Μεγάλη Τετάρτη

α'. Τὸ ἅγιο Εὐχέλαιο τελεῖται κανονικὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Τετάρτης τὴν ὠρισμένη ὥρα, ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερους Ἱερεῖς, ἂν ὑπάρχουν.

β'. Ἡ ἱερὴ Ἀκολουθία τοῦ Νιπτῆρος τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Τετάρτης θὰ τελεσθεῖ κανονικὰ. Στό «*Ὅτε οἱ ἔνδοξοι Μαθηταί...*» λιτανεύεται ἡ εἰκόνα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἀπαράλλακτα, ὅπως ἡ εἰκόνα τοῦ Νυμφίου τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἑσπέρας.

4. Μεγάλη Πέμπτη

α'. Τὸ πρωῒ τῆς Μεγάλης Πέμπτης τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μὲ ἄμφια λαμπρά, ὄχι πένθιμα. Κατὰ προτίμηση κόκκινα. Στὶς Ἑνορίες μας τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες, κατὰ τὸ καθορισμένο πρόγραμμα.

Ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα αὐτὴ, ὅπως καὶ αὐτὴ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, προσέρχονται ἄθροα οἱ πιστοὶ νὰ μεταλάβουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, πρέπει νὰ ἐντείνουμε τὴν μέριμνά μας, ὥστε νὰ κατηχήσουμε σωστὰ τὸν λαὸ μας νὰ γνωρίσει τὴν οὐσία τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ καὶ νὰ συμμετέχει σὲ αὐτό «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης».

β'. Ἡ Θεία Λειτουργία τελεῖται συνημμένως στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Μεγάλης Πέμπτης. Ἡ εἵσοδος γίνεται μὲ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο.

γ'. Τὸ ἐκτενὲς εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα διαβάζεται.

δ'. Ὅσοι Ἐφημέριοι θὰ ἐτοιμάσουν Ἅγιο Ἄρτο, γιὰ νὰ κρατηθεῖ στὸ Ἀρτοφόριο, πρέπει νὰ προσέξουν, ὥστε νὰ ὁλοκληρωθεῖ τὸ ἔργο τους μὲ εὐλάβεια.

ε'. Στὴν Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν τὰ «Ἀντίφωνα» ψάλλονται σὲ γοργὸ ρυθμὸ, εἰρμολογικό. Τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα διαβάζονται ὅλα ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη, πλὴν τοῦ τελευταίου ποὺ ψάλλεται. Μετὰ ἀπὸ κάθε Εὐαγγέλιο ὁ Ἱεροφάτης λέγει· «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ Σου Κύριε, δόξα σοι». Μόνο μετὰ τὸ 12ο λέγει· «Δόξα Σοι Κύριε, δόξα Σοι».

στ'. Ἡ ἔξοδος τοῦ Ἑσταυρωμένου γίνεται ὡς ἑξῆς·

Ὁ Ἱερέας προετοιμάζει τὸν Ἑσταυρωμένο γιὰ τὴν λιτανεῖα ἀνάβοντας 3 κεριὰ ἐπάνω στὸ Σταυρό, ποὺ ἔχει μετακινηθεῖ προηγουμένως ἀπὸ τὴν μόνιμη θέση του, ἔχει ξεσκονισθεῖ καλὰ καὶ ἔχει τοποθετηθεῖ ὀρθίος στὸν τοῖχο μέσα στὸ ἱερὸ Βῆμα. Ὁ Ἱερέας, φέροντας ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο, λαμβάνει τὸν Σταυρὸ μετὰ τὸ ε' Εὐαγγέλιο στὸ ιε' «Ἀντίφωνο» καὶ τὸν τοποθετεῖ μπροστὰ στὴν ἁγία Τραπέζα μὲ μέτωπο πρὸς τὸν λαό. Καθὼς οἱ Ἱεροφάτες ψάλλουν τὰ τροπάρια τοῦ οἰκείου «Ἀντιφώνου», ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Σταυρό, ποὺ στηρίζεται στὴν ἁγία Τράπεζα ἢ ὑποβαστάζεται ἀπὸ κάποιο πρόσωπο. Μετὰ τὸ θυμίαμα κάνει 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο. Ὅταν οἱ Ἱεροφάτες τελειώσουν καὶ τὸ τελευταῖο τροπάριο τοῦ «Ἀντιφώνου» καὶ ἐπικρατεῖ ἀπόλυτη σιγή, ὁ Ἱερέας ἀφήνει λίγα δευτερόλεπτα σιωπῆς νὰ περάσουν καὶ ἀρχίζει σιγά-σιγὰ νὰ ἀπαγγέλλει τὸν α' στίχο τοῦ τροπαρίου «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου...» τρεῖς φορές κρατώντας χρονικὴ ἀπόσταση τῆς μιᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καλὸ εἶναι νὰ συγχρονισθεῖ τὴν ὥρα αὐτὴ καὶ ἡ κρούση τῆς καμπάνας, ὥστε νὰ κτυπᾷ πένθιμα στὴν διάρκεια τῶν διακοπῶν τῆς φωνῆς τοῦ Ἱερέως καὶ σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς λιτανείας τοῦ Ἑσταυρωμένου μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Λέγοντας ὁ Ἱερέας γιὰ τρίτη φορὰ τὰ «Σήμερον κρεμᾶται...» σηκώνει τὸν Σταυρὸ, στρέφεται πρὸς τὸν λαό καὶ τὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν λιτανεύει, πηγαίνοντας δεξιὰ καὶ γύρω-γύρω ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἁγίου Βήματος. Ἀπαγγέλλει ἀργά-ἀργὰ καὶ μὲ διακοπές,

ὕπολογίζοντας νὰ ὁλοκληρώσει τὴν ἀπαγγελία, ὅταν θὰ ἔχει διασχίσει ὅλο τὸν Ναὸ καὶ θὰ ἔχει φθάσει στὸν Σολέα. Προηγουῖνται τοῦ Ἱερέως λαμπαδοῦχοι, τὰ ἑξαπτέρυγα καὶ τὸ θυμιατό. Ὄταν φθάσουν στὸν Σολέα, τοποθετεῖ τὸν Σταυρὸ στὴν ἐτοιμασμένη θέση καὶ καθὼς οἱ Ἱεροφάλτες ἐπαναλαμβάνουν ψαλτὰ τὸ «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου ...» θυμιάζει. Στὸ «Προσκυνοῦμέν Σου τὰ Πάθη Χριστέ» ὁ Ἱερέας κάνει σεμνοπρεπῶς 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο καὶ ἀποχωρεῖ μέσα στὸ ἅγιο Βῆμα.

ζ'. Ὁ δίσκος περιάγεται μετὰ τὸ τέταρτο Εὐαγγέλιο.

η'. Ἡ προσκύνηση τοῦ Ἑσταυρωμένου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς νὰ γίνεῖ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Πρὸς τοῦτο θὰ ἐπαναληφθεῖ καὶ ἐδῶ ὅ,τι προεβλέφθη γιὰ τὴν προσκύνηση τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου. Δηλαδή ἐντεταλμένοι ἄνδρες θὰ κρατοῦν τὶς θύρες τοῦ Σολέα κλειστὲς καὶ δέν θὰ ἐπιτρέπουν τὴν εἴσοδο σ' αὐτὸν γιὰ προσκύνηση. Ἔτσι θὰ ὑπάρξει τάξη καὶ ἡσυχία.

θ'. Τὸ στόλισμα τοῦ Ἐπιταφίου πρέπει νὰ γίνεῖ ἀπὸ εὐσεβεῖς γυναῖκες τῆς Ἑνορίας.

5. Μεγάλη Παρασκευὴ

α'. Ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων καὶ Βασιλικῶν Ὡρῶν ἀρχίζει στὶς 8.00 π. μ. Κάθε Ὡρὰ διαρκεῖ 0.30'. Οἱ Μεγάλες Ὡρες θὰ τελειώσουν στὶς 10.00 π. μ. Ταυτόχρονα θὰ ἀρχίσει ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἢ τῆς Ἀποκαθλώσεως. Ὁ Ἑσπερινὸς διαρκεῖ δύο ὥρες καὶ θὰ τελειώσῃ στὶς 12 μ. Κατὰ τὸν Μέγα Ἑσπερινὸ ἡ ἁγία Τράπεζα καὶ οἱ Ἱερεῖς φοροῦν ἄμφια λαμπρά, ὅχι πένθιμα. Ἡ Ἐκκλησία δέν πενθεῖ πλέον. Ὁ Κύριος, μετὰ τὸ «Τετέλεσται», εἶναι πλέον Νικητής. Εἶναι ὁ «Βασιλεὺς τῆς δόξης».

β'. Τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ εἴθισται κατὰ τὴν Ἀποκαθήλωση, ἡ ὁμιλία νὰ ἐκφωνεῖται εὐθὺς μετὰ τὰ ἀναγνώσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ πρὸ τοῦ Ἀποστόλου. Πρόκειται γιὰ ὁμιλία, ἡ ὁποία ἐνέχει μὲν ἀρκετὸ συναισθηματικὸ στοιχεῖο, ὅμως προσφέρει καὶ στερεὰ διδασχὴ στοὺς ἀκούοντες. Τὸ κήρυγμα λοιπὸν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πέραν τοῦ λυρισμοῦ, ἀπαιτεῖ συγκεκριμένες θέσεις, καὶ μικρὴ διάρκειά. Φροντίστε ὅσοι προτίθεσθε νὰ μιλήσετε, νὰ προετοιμασθεῖτε καλά.

γ'. Ὁ δίσκος στὴν ἱερὰ Ἀκολουθία τῆς Ἀποκαθλώσεως περιάγεται λεγόμενων τῆς Ἐκτενοῦς καὶ τῶν Πληρωτικῶν. Ὁ Ἱερέας κάνει τὴν σχετικὴ ἀνακοίνωση καὶ οἱ ἐντεταλμένοι συνεργάτες εἶναι ἔτοιμοι, χωρὶς καθυστέρηση, νὰ ὁλοκληρώσουν τὸ ἔργο τους πρὸ τῆς λιτανείας τοῦ Ἐπιταφίου.

δ'. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου τὸ ἑσπέρας τελεῖται στοὺς Ναοὺς μὲ τὰ φῶτα ὅλα ἀναμμένα καὶ ἅμφια λαμπρά. Ὁ Ἱερέας καὶ ὁ Διάκονος ἐνδύονται στὸν Κανόνα ἅπασα τὴν ἱερατικὴ στολή. Ὅταν ψάλλονται τὰ Ἐγκώμια, ὁ Ἱερέας εὐρίσκεται πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου. Στὴν ἀρχὴ κάθε στάσεως, ὁ Ἀρχιερέας ἢ ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Ἐπιτάφιο καὶ τὸν λαό, καὶ στό «Ἑρραναν τὸν Τάφον» ραντίζει τὸν Ἐπιτάφιο καὶ ὅλο τὸν λαὸ περιερχόμενος τὸν ἱερὸ Ναό.

ε'. Μετὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου καὶ τὴν ἐναπόθεση τοῦ Σώματος στὴν ἁγία Τραπεζα, τοποθετεῖται στὸ Κουβούκλιο τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, ὥστε αὐτὸ νὰ προσκυνεῖ ὁ λαός, ποὺ συνεχίζει νὰ προσέρχεται γιὰ προσκύνηση τοῦ Ἐπιταφίου.

6. Μέγα Σάββατο

α'. Κατ' αὐτὸ ἐπίσης τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες στὶς Ἑνορίες μας γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν, ὅπως καὶ τὴν Μεγάλῃ Πέμπτῃ κατὰ τὸ ἰσχύον Πρόγραμμα.

β'. Κατὰ τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεός» κρούονται χαρμόсуна οἱ κώδωνες τοῦ Ναοῦ καὶ σκορπίζονται κατὰ τὴν τάξιν τὰ βαῖα.

ΠΑΣΑ ΑΛΛΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

Οἱ ἐνέργειες πρὸς ἐντυπωσιασμὸ εἶναι ἀπαράδεκτες καὶ ἀπόβλητες.

7. Τελετή, Ὁρθρος καὶ θεία Λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως

α'. Στὶς 11 μ.μ. θὰ κρούσουν οἱ κώδωνες τῶν ἱερῶν Ναῶν χαρμόсуна καὶ ὁ Ἱερέας θὰ ἐκφωνήσῃ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» γιὰ νὰ ἀρχίσῃ ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτικοῦ μὲ τὰ φῶτα σβησμένα. Στὶς 11.30' μ. μ. ἀρχίζουν οἱ Ἱεροψάλτες νὰ ψάλλουν μέσα στὸ Ἱερό τό «Ἰδού σκοτία καὶ πρωΐ...». Στὶς 11.40 μ. μ. ὁ Ἱερέας θὰ ψάλλῃ τό «Δεῦτε λάβετε φῶς...» ποὺ ἐπαναλαμβάνουν καὶ οἱ Χοροὶ τῶν Ἱεροψαλτῶν. Ὁ Ἱερέας ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης προσφέρει τὴν λαμπάδα τοῦ στοὺς πιστοὺς γιὰ νὰ ἀνάψουν τὶς δικές τους. Τὸ ἅγιο φῶς ὁ Ἱερέας τὸ λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἀκοίμητη κανδήλα ποὺ καίει πίσω ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα. Στὰ 20 λεπτὰ ποὺ μεσολαβοῦν μέχρι τῆς 12ης μεσονυκτίου, ὁ Ἱερέας ἐπὶ κεφαλῆς πομπῆς κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐξέδρα, ποὺ εἶναι στημένη στὸ προαύλιο τοῦ Ναοῦ. Προπορεύονται λαμπαδοῦχοι, ἐξαπτέρυγα, τὸ λάβαρο καὶ

ἡ εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως, κ.λπ. Στὴν ἐξέδρα διαβάζεται τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὸ Ἀναστάσιμο μήνυμά μας καὶ στὶς 12 ἀκριβῶς ὁ Ἱερέας ἀπαγγέλλει τὸ «Δόξα τῇ ἀγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ...» καὶ ψάλλει τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη...».

β'. Ὁ δίσκος περιάγεται ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τῆς Ἑνορίας ἐγκαίρως, κατὰ τὴν ἡ' καὶ θ' ὥδῃ τοῦ Κανόνος.

γ'. Ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ νὰ ὑποδείξετε στοὺς πιστοὺς νὰ παραμείνουν στὴν ἀναστάσιμη θεία Λειτουργία.

δ'. Συνεννοηθῆτε μὲ τοὺς Ἱεροψάλτες σας γιὰ τὴν τήρηση τῶν κατωτέρω· 12 Μεσονυκτίου· Ἀκολουθία Ἀνάστασεως.

12-12.45' πρωϊνῇ· Ὁ Ὅρθρος. Ὁ Κανόνας ἀρχίζει νὰ ψάλλεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐξέδρα καὶ καθὼς ἡ πομπὴ ἐπιστρέφει στὸν Ἱερὸ Ναό.

12.45 - 2.00 πρωϊνῇ· Ἡ Θεία Λειτουργία.

ε'. Τὸν Κατηχητικὸ Λόγο τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου θὰ ἀναγνώσεται στοὺς «Αἵνους», πρὸ τῆς θείας Λειτουργίας.

8. Ἡ Ἀγάπη

Τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα στὶς 10.00 π. μ. θὰ τελεσθεῖ στὸν Μητροπολιτικὸ ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης. Θὰ συμμετάσχετε ὅλοι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. Πρὸς τοῦτο θὰ ἀφιχθεῖτε μέχρι τὶς 9.30 π. μ. στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ γιὰ νὰ ἐνδυθεῖτε.

Στοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης θὰ γίνῃ τὸ ἀπόγευμα τὴν ὠρισμένη ὥρα.

9. Τὸ Πασχαλινὸ Μήνυμά μας

Συνημμένως ἀποστέλλουμε καὶ τὸ Μήνυμα τοῦ Πάσχα γιὰ νὰ τὸ ἀναγνώσετε στὴν τελετὴ τῆς ἀναστάσεως ἀπὸ τὴν ἐξέδρα.

Ἀγαπητοί μου Ἀδελφοί

«Τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἐορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας» (πρὸς Κορινθίους Α' ε' 8).

Εὐχομαι ὁ Κύριος νὰ στηρίζει ὅλους μας στὴν πίστη, στὸ καθῆκον καὶ στὴν ἀποστολή μας, ὥστε ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ κάθε κακία καὶ πονηρία νὰ ἐορτάσουμε Πάσχα εὐλικρινείας, Πάσχα ἀληθείας.

Τὶς οἰκογένειές σας περιβάλλω μὲ τὴν ἀγάπη μου καὶ τὶς εὐχές μου.

Καλὴ Ἀνάσταση καὶ Χρόνια Πολλά.

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ο ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ καὶ ὙΜΗΤΤΟΥ ΔΑΝΙΗΛ.